

شاه سابق ایران در آینه‌ی زمان

شیک ، با شکوه و شاهانه بود و از بهترین پارچه و دوخت جهان انتخاب می‌شد، در این مصاحبه بسیار معمولی، غیر عادی، تیره و افسرده به نظر می‌رسید. حتی کراواتی که زده بود از نوع کراوات‌های باریک و محافظه‌کارانه انتخاب شده بود.

در صدای شاه از لطافت زندگی خبری نبود و بسیار محتاطانه حرف می‌زد. پاسخ شاه به پرسش‌های متعدد با فاصله و مکث‌های طولانی مدتی همراه بود که نشان از نگرانی ظاهری و اضطراب درونی او می‌داد. چند قدم پشت سر شاه یکی از محافظان امنیتی شاه ایستاده بود و به نظر می‌رسید همه چیز را زیر نظر دارد. در خارج از کاخ شاه و خیابان‌های اطراف آن تانک‌های نظامی برای محافظت از کاخ آماده

دستورات فرماندهان نظامی بودند. پس از گذشت ۲۵ سال برای نخستین مرتبه تانک‌های نظامی جهت محافظت از کاخ در محوطه سعدآباد دیده می‌شدند. این گزارش خلاصه‌ای از مهم‌ترین قسمت‌های یک گزارش ۹۰ دقیقه‌ای است که خبرنگاران مجله‌ی تایم آن را تهیه کرده‌اند:

این مصاحبه‌ی تاریخی ۲۴ ساعت بعد از اعلان حکومت نظامی توسط نخست وزیر

عاهده دارد در مقدمه‌ی گزارش خود می‌گوید:

در آغاز این مصاحبه‌ی بسیار مهم، فوق‌العاده و تاریخی در کاخ سعدآباد، شاه آشکارا و به شکلی باور نکردنی غم زده، ناراحت و مضطرب می‌نمود. چهره شاه در هنگام مصاحبه تکیده، عبوس و نامهربان نشان می‌داد. در چشمان شاه خستگی و افسردگی بسیار عمیقی وجود داشت. شگفت این که لباس‌های شاه که همیشه منحصر به فرد،

گزارش زیر یکی از مهم‌ترین و آخرین مصاحبه‌های تاریخی محمد رضا شاه پهلوی با مجله‌ی تایم در تهران می‌باشد. این مصاحبه در شهریورماه ۱۳۵۷ انجام شده و در شماره ۱۸ سپتامبر سال ۱۹۷۸ میلادی در مجله‌ی تایم به چاپ رسیده است. مجله‌ی فردوسی با توجه به اهمیت موضوع و طرح دیدگاه‌های شاه سابق ایران در گفت و گو با خبرنگار سیاسی مجله‌ی تایم، پس از گذشت بیش‌تر از ۲۵ سال با مراجعه به آرشیو اختصاصی، بدون هیچ‌گونه شرح و تفسیر جانبی و تنها به خاطر آگاهی بیش‌تر علاقه‌مندان خردمند و فرهیخته به تاریخ سیاسی معاصر ایران، اقدام به ترجمه و چاپ گزارش یاد شده نموده است. این گزارش با حضور:

استروب - تالیوت Strobe - Talbott
 خبرنگار سیاسی مجله‌ی تایم، دین - برلیس Dean - Brelis
 خبرنگار این مجله در قاهره و پرویز رایین گزارش‌گر تایم در تهران و در دفتر اختصاصی شاه در کاخ سعدآباد انجام گرفته است.

خبرنگار سیاسی مجله‌ی تایم که به عنوان سرپرست گروه، مدیریت این مصاحبه را بر

وقت، جعفر - شریف امامی صورت پذیرفته است. در این مصاحبه شاه سعی می‌کند تا مسائل و مشکلات کشور بحران زده ایران را مورد ارزیابی قرار دهد.

✓ درباره خشونت‌ها و دردهای هفته‌ی گذشته و فرمان حکومت نظامی نظر شاه چنین بود:

شاه: همان‌گونه که اطلاع دارید، تظاهر کنندگان از اجرای فرمان حکومت نظامی خودداری کرده‌اند. آن‌ها تلاش می‌کنند قدرت خود را به رخ دولت بکشند و مقررات حکومتی را زیر پا بگذارند. دولت در آغاز سعی کرد که از حداقل نیرو جهت

فرونشاندن آشوب‌ها استفاده نماید. با توجه به وضعیت موجود و گسترش دامنه‌ی اعتراض‌ها، دولت چاره دیگری جز اعمال زور و فشار بیش‌تر نداشت و به همین سبب حکومت نظامی اعلام شد.

آشوب‌گران بدون هیچ عذر و بهانه‌ای باید دست از آشوب و خراب‌کاری بردارند.

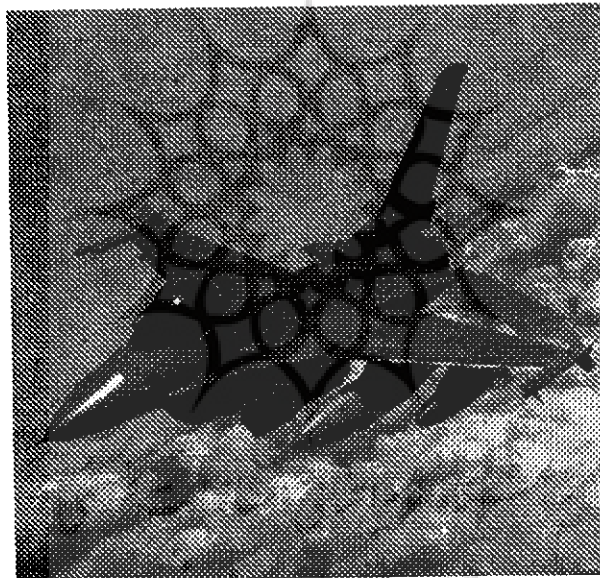
✓ درباره سیاست‌های آینده دولت، شاه چنین گفت:

شاه: بدون تردید نخستین برنامه‌ی مورد نظر دولت پیش گرفتن سیاست لیبرالیسم و گسترش دموکراسی خواهد بود و در پی آن انتخابات واقعی و کاملاً حقیقی انجام خواهد شد. قانون حکومت نظامی شش ماهه است و پیش از برگزاری انتخابات حکومت نظامی لغو خواهد شد. در عین حال آزادی بیان، دموکراسی‌های مورد نیاز و آن چه که نیاز سیاسی جامعه باشد انجام خواهد شد. در مورد اجرای دموکراسی تأکید بر این است که دموکراسی‌های جامعه بر مبنای اختیارات و قوانینی باشد که قانون و پارلمان

تعیین خواهد کرد. همان‌گونه که تمام کشورهای متمدن جهان پیرو این سیاست هستند.

✓ آیا درست‌تر نبود که به جای تأکید بر توسعه‌ی اقتصادی ایران در سال‌های اخیر به توسعه‌ی مراکز واقعی سیاسی نیز پرداخته می‌شد؟

شاه: احتمالاً همین طور است. به باور من این یک حقیقت است. ما به آسانی می‌توانیم یک کارخانه بسازیم. اما چه‌گونه قدرت تربیت سیاست‌مداران را داریم؟ در کدام دوره شما می‌توانید به تربیت نسلی از مردان

سیاسی بپرورید؟ آن چه که اینک به نظر ما درست می‌آید، یک زمانی غلط بوده است. از سویی دیگر شما هرگز در انتظار این اوضاع و احوال غیر طبیعی نبوده‌اید و فکر نمی‌کردید که در آمد سرانه‌ی مملکت از هر نفر ۱۶۰ دلار در سال ناگهان به ۲۶۰۰ دلار برسد (با توجه به تمام ناآرامی‌های سیاسی موجود)

✓ در حالی که قانون حکومت نظامی برقرار است چه‌گونه اصلاحات اجتماعی می‌تواند ادامه داشته باشد؟

شاه: ما هرگز نمی‌توانیم حرکت زمان را متوقف کنیم. در عین حال ما نمی‌توانیم به عقب برگردیم. ما تمایلی هم نداریم که عقب‌گرد کنیم. این مسئله به دولت، وقت کافی برای اصلاحات سیاسی خواهد داد. وقتی من می‌گویم که ما می‌خواهیم سیاست دموکراتیزه کردن جامعه و انتخابات آزاد را پیاده کنیم، مردم باید به حرف من اعتماد داشته باشند. من هیچ برنامه‌ای جز آن چه که گفتم ندارم. برای چه من نگران آمدن کدام نماینده به پارلمان باشم؟ من فقط به این فکر هستم که مردم در صحنه حضور داشته باشند.

✓ درباره حزب توده و یا دیگر حزب‌های کمونیست علت غیر قانونی خواندن این حزب‌ها چیست؟

شاه: این پرسش شما مربوط می‌شود به وضعیت جغرافیایی منطقه و ما. ما از خودمان می‌پرسیم آیا اوضاع و احوال جغرافیایی منطقه اجازه می‌دهد که این حزب و یا آن سازمان سیاسی حضور داشته باشد.

نگاه شاه به حزب توده نگاهی است

بسیار مخالفت آمیز و محافظه‌کارانه. به باور شاه حزب توده به مثابه اسب ترویا عمل می‌کند. این اسب در خدمت منافع شوروی‌ها است. شاه شخصاً از قانونی کردن احزاب کمونیست ایران می‌ترسد. او فکر می‌کند در صورتی که این اتفاق در آینده رخ دهد، احتمال به وجود آمدن بحران سیاسی سال ۱۹۶۸ چکسلواکی در ایران و خیانتی که به الکساندر دوبچک شد وجود دارد. ترس شاه بیش‌تر از جانب قدرت گرفتن کمونیست‌های طرف‌دار شوروی است:

و اما تفسیر گزارش مجله‌ی تایم در طول مصاحبه‌ی شاه با خبرنگاران تایم، علی‌رغم اشاره بسیار کوتاهی که این گزارش‌گران در مورد دلپره و اضطرب‌های درونی شاه می‌کنند، اما خواسته و یا ناخواسته سعی دارند تا اوضاع روانی شاه را در این موقعیت بسیار بحرانی و خطرناک، آرام و معمولی به تصویر بکشند. خبرنگاران تایم ۱۰ پرسش دیگر را به شرح زیر از شاه می‌پرسند:

- ۱- «نگاه شاه در مورد تضاد موجود بین چپ‌ها و محافظه‌کاران ایران چه گونه است؟»
- ۲- «انتقادهای زیادی علیه شاه وجود دارد که وی سدی در راه رشد اسلام و مذهبی‌ها ایجاد کرده است و به اعتقادات مذهبی مردم احترام نمی‌گذارد.»
- ۳- «شاه در مورد افسردگی و دل‌مردگی‌هایش می‌گوید.»
- ۴- «در مورد غم‌انگیزترین ساعت زندگی.»
- ۵- «در مورد شیوه اجرای حقوق بشر در ایران که مورد اعتراض پرزیدنت جیمی - کارتر قرار گرفته است.»
- ۶- «آیا مطرح شدن موضوع عدم رعایت حقوق بشر در ایران از سوی پرزیدنت جیمی کارتر باعث تحریک مخالفان شده است یا خیر؟»
- ۷- «در مورد رسیدگی به جنایت آتش زدن سینمای آبادان.»
- ۸- «در مورد نخستین شب حکومت نظامی.»
- ۹- «به نظر می‌رسد نوعی تجدید حیات و فعالیت‌های سیاسی محافظه‌کاران اسلامی در جهان اسلام آغاز شده است. این موضوع

شاید به علت سیاست‌های گریزناپذیر مدرن‌گرایی جهانی باشد که چون نمی‌تواند در کشورهای اسلامی پیاده شود با مقاومت سرسختانه‌ی ستیزه‌جویان مخالفت مدرن‌گرایی روبرو شده است نظر شاه چیست؟»

۱۰- «دیدگاه‌های شاه در مورد آینده ایران»

شاه در این مصاحبه‌ی سوال برانگیز با پاسخ‌های کوتاه، ضد و نقیض و بسیار زیرکانه به تمام آن پرسش‌ها پاسخی غیر واقعی و سفسطه‌آمیز می‌دهد. خبرنگاران تایم در حالی که از اوضاع و احوال شهرهای بزرگ و کوچک ایران و تظاهرات چند میلیون نفری مردم مسلمان ایران به خوبی آگاهی دارند و از نفرت مردم انقلابی ایران از دستگاه دیکتاتوری رژیم سلطنتی به خوبی مطلع هستند، بدون در نظر گرفتن حرفه‌ی خبرنگاری خود به نظر می‌رسد یا می‌ترسند، یا خجالت می‌کشند و یا تطمیع شده‌اند تا با پرسش‌های واقعی و بدون ایما و اشاره و پرده‌پوشی محافظه‌کارانه، حقایق را در اختیار مردم جهان بگذارند.

خبرنگاران تایم اصولاً هیچ پرسش قاطع و تعیین کننده‌ای از اوضاع و احوال سیاسی مملکت، کشتار مردم بی‌گناه، اوضاع زندان‌ها، شکنجه زندانیان سیاسی و مذهبی، حکومت نظامی، ترورهای پنهانی، قراردادهای تسلیحاتی، نقش حکومت اسرائیل در ایران، عینی بودن انقلاب اسلامی، سرنوشت رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) و ده‌ها مورد دیگری که می‌تواند اسرار پشت پرده کاخ‌های دیکتاتوری شاه را آشکار سازد، بیان نمی‌کنند.

در سراسر این مصاحبه حتی در یک مورد درباره زیرساخت‌های مذهبی جامعه، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، راه انقلاب، حکومت آینده ایران و علت کشتار مردم بی‌گناه حرفی زده نمی‌شود. چنین به نظر می‌رسد که این مصاحبه و مصاحبه‌های این چنینی به این منظور صورت می‌گرفت که به مردم ایران و جهان گفته شود که انقلاب اسلامی ایران عتراض معمولی و شورش تعدادی از مردم ناراضی است که جنبه‌ی عمومی ندارد و پس از پشت سر گذاشتن این بحران زودگذر! شاه دوباره به اوضاع مسلط خواهد شد!! از سوی دیگر با بر پا شدن چنین مصاحبه‌های پر سر و صدا و تبلیغاتی به رژیم دیکتاتوری شاه نوید داده می‌شد که دل‌خوش دارد و در کار خود استوار باشد و این بحران نیز مانند بحران سیاسی ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ به زودی به نفع دیکتاتور به پایان خواهد رسید. شاید کارگردانان پشت پرده و برگزار کنندگان این گونه مصاحبه‌ها هرگز فکر نمی‌کردند که استقامت، بردباری و آینده‌نگری رهبری انقلابی به بزرگی امام خمینی (ره) نه تنها باعث سقوط دیکتاتوری شاه خواهد شد، بلکه مقدمه‌ای برای سقوط دیکتاتوری‌های دیگر منطقه و جهان خواهد گردید.

نگاه کنید به فروپاشی دیکتاتوری کوملین ، فروپاشی دیکتاتوری آفریقای جنوبی ، سقوط رژیم‌های دیکتاتوری آفریقا ، اروپای شرقی ، آمریکای لاتین و سقوط دیکتاتور نفرت‌انگیز همانند صدام! این‌ها عبرت تاریخ نیست! . . .

پایان

و اما تفسیر گزارش مجله‌ی تایم در طول مصاحبه‌ی شاه با خبرنگاران تایم، علی‌رغم اشاره بسیار کوتاهی که این گزارش‌گران در مورد دلپره و اضطرب‌های درونی شاه می‌کنند، اما خواسته و یا ناخواسته سعی دارند تا اوضاع روانی شاه را در این موقعیت بسیار بحرانی و خطرناک، آرام و معمولی به تصویر بکشند. خبرنگاران تایم ۱۰ پرسش دیگر را به شرح زیر از شاه می‌پرسند:

- ۱- «نگاه شاه در مورد تضاد موجود بین چپ‌ها و محافظه‌کاران ایران چه گونه است؟»
- ۲- «انتقادهای زیادی علیه شاه وجود دارد که وی سدی در راه رشد اسلام و مذهبی‌ها ایجاد کرده است و به اعتقادات مذهبی مردم احترام نمی‌گذارد.»
- ۳- «شاه در مورد افسردگی و دل‌مردگی‌هایش می‌گوید.»
- ۴- «در مورد غم‌انگیزترین ساعت زندگی.»
- ۵- «در مورد شیوه اجرای حقوق بشر در ایران که مورد اعتراض پرزیدنت جیمی - کارتر قرار گرفته است.»
- ۶- «آیا مطرح شدن موضوع عدم رعایت حقوق بشر در ایران از سوی پرزیدنت جیمی کارتر باعث تحریک مخالفان شده است یا خیر؟»
- ۷- «در مورد رسیدگی به جنایت آتش زدن سینمای آبادان.»
- ۸- «در مورد نخستین شب حکومت نظامی.»
- ۹- «به نظر می‌رسد نوعی تجدید حیات و فعالیت‌های سیاسی محافظه‌کاران اسلامی در جهان اسلام آغاز شده است. این موضوع

شاید به علت سیاست‌های گریزناپذیر مدرن‌گرایی جهانی باشد که چون نمی‌تواند در کشورهای اسلامی پیاده شود با مقاومت سرسختانه‌ی ستیزه‌جویان مخالفت مدرن‌گرایی روبرو شده است نظر شاه چیست؟»

۱۰- «دیدگاه‌های شاه در مورد آینده ایران»

شاه در این مصاحبه‌ی سوال برانگیز با پاسخ‌های کوتاه، ضد و نقیض و بسیار زیرکانه به تمام آن پرسش‌ها پاسخی غیر واقعی و سفسطه‌آمیز می‌دهد. خبرنگاران تایم در حالی که از اوضاع و احوال شهرهای بزرگ و کوچک ایران و تظاهرات چند میلیون نفری مردم مسلمان ایران به خوبی آگاهی دارند و از نفرت مردم انقلابی ایران از دستگاه دیکتاتوری رژیم سلطنتی به خوبی مطلع هستند، بدون در نظر گرفتن حرفه‌ی خبرنگاری خود به نظر می‌رسد یا می‌ترسند، یا خجالت می‌کشند و یا تطمیع شده‌اند تا با پرسش‌های واقعی و بدون ایما و اشاره و پرده‌پوشی محافظه‌کارانه، حقایق را در اختیار مردم جهان بگذارند.

خبرنگاران تایم اصولاً هیچ پرسش قاطع و تعیین کننده‌ای از اوضاع و احوال سیاسی مملکت، کشتار مردم بی‌گناه، اوضاع زندان‌ها، شکنجه زندانیان سیاسی و مذهبی، حکومت نظامی، ترورهای پنهانی، قراردادهای تسلیحاتی، نقش حکومت اسرائیل در ایران، عینی بودن انقلاب اسلامی، سرنوشت رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) و ده‌ها مورد دیگری که می‌تواند اسرار پشت پرده کاخ‌های دیکتاتوری شاه را آشکار سازد، بیان نمی‌کنند.

در سراسر این مصاحبه حتی در یک مورد درباره زیرساخت‌های مذهبی جامعه، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، راه انقلاب، حکومت آینده ایران و علت کشتار مردم بی‌گناه حرفی زده نمی‌شود. چنین به نظر می‌رسد که این مصاحبه و مصاحبه‌های این چنینی به این منظور صورت می‌گرفت که به مردم ایران و جهان گفته شود که انقلاب اسلامی ایران عتراض معمولی و شورش تعدادی از مردم ناراضی است که جنبه‌ی عمومی ندارد و پس از پشت سر گذاشتن این بحران زودگذر! شاه دوباره به اوضاع مسلط خواهد شد!! از سوی دیگر با بر پا شدن چنین مصاحبه‌های پر سر و صدا و تبلیغاتی به رژیم دیکتاتوری شاه نوید داده می‌شد که دل‌خوش دارد و در کار خود استوار باشد و این بحران نیز مانند بحران سیاسی ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ به زودی به نفع دیکتاتور به پایان خواهد رسید. شاید کارگردانان پشت پرده و برگزار کنندگان این گونه مصاحبه‌ها هرگز فکر نمی‌کردند که استقامت، بردباری و آینده‌نگری رهبری انقلابی به بزرگی امام خمینی (ره) نه تنها باعث سقوط دیکتاتوری شاه خواهد شد، بلکه مقدمه‌ای برای سقوط دیکتاتوری‌های دیگر منطقه و جهان خواهد گردید.

نگاه کنید به فروپاشی دیکتاتوری کوملین ، فروپاشی دیکتاتوری آفریقای جنوبی ، سقوط رژیم‌های دیکتاتوری آفریقا ، اروپای شرقی ، آمریکای لاتین و سقوط دیکتاتور نفرت‌انگیز همانند صدام! این‌ها عبرت تاریخ نیست! . . .

پایان